

A EuroCham Vietnam Sector Committee

**Tận dụng các tiêu chuẩn mới về
thương mại môi trường để nâng cao
năng lực cạnh tranh xuất khẩu**

CBAM và phát triển thương mại Việt Nam-EU

Ông Stuart Livesey

Đồng Chủ tịch Ủy ban Tăng trưởng xanh

Thành viên Hội đồng quản trị EuroCham

Ngày 01 tháng 11 năm 2024

Phát thải khí nhà kính và mối liên hệ với ETS và EUAs

Nguồn phát thải khí nhà kính (GHG) chủ yếu từ nay đến năm 2030 sẽ đến từ lĩnh vực năng lượng (chiếm 60-70% tổng lượng phát thải khí nhà kính).

Lĩnh vực Quy trình công nghiệp và sử dụng sản phẩm (IPPU) sẽ vươn lên vị trí thứ hai từ năm 2025.

Từ năm 2005, lĩnh vực Sử dụng đất, thay đổi sử dụng đất và lâm nghiệp (LULUCF) đã trở thành nơi chứa GHG ròng (phát thải ít GHG hơn lượng hấp thụ).

Hệ thống giao dịch phát thải của Liên minh Châu Âu (EU ETS) dựa trên nguyên tắc bên gây ô nhiễm phải trả tiền theo lượng khí thải GHG phát ra.

EU ETS là một cơ chế **giao dịch phát thải carbon**, bắt đầu vào năm 2005, nhằm giảm lượng khí thải nhà kính trong EU. Cơ chế này giới hạn lượng khí thải của các chất ô nhiễm cụ thể trên một ngành, lĩnh vực và cho phép các công ty giao dịch quyền phát thải trong lĩnh vực đó, đồng thời cung cấp một hệ thống mua bán phát thải với ngưỡng giới hạn chung (hạn mức phát thải) về tổng lượng GHG mà các cơ sở trong các lĩnh vực này có thể phát thải chung.

- Hạn mức phát thải được chia thành các giấy phép ô nhiễm (phát thải) được gọi là hạn ngạch phát thải của EU (EUA)
- Các cơ sở phát thải thuộc phạm vi của EU ETS có nghĩa vụ phải nộp EUA tương đương với lượng khí thải của năm trước.

Các công ty có thể mua EUA thông qua ba kênh chính:

1. **Đấu giá mua** tại các cuộc đấu giá do Sàn giao dịch năng lượng châu Âu tổ chức

2. **Nhận miễn phí:**

- a) các ngành được coi là có nguy cơ rò rỉ carbon (sản xuất xi măng, sắt thép, hóa chất, nhôm, sản xuất giấy và bột giấy, và các ngành công nghiệp sử dụng nhiều năng lượng khác),
- b) ngành hàng không (một phần), và
- c) nhà sản xuất điện ở một số quốc gia thành viên có thu nhập thấp,

3. **Mua trên thị trường tự do**

BCAMs – Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon là gì?

Nội dung

Điều chỉnh carbon biên giới (BCAs) nhằm mục đích khiến hàng hóa nhập khẩu phải chịu cùng chi phí carbon mà hàng hóa trong nước phải chịu: Nhìn chung có hai hình thức BCAM:

- Điều chỉnh thuế biên giới (chính sách cơ bản là thuế carbon) – chúng tôi sẽ tập trung vào điều này cho CBAM
- Quy định trong nước với quy định ảnh hưởng đến nhập khẩu (chính sách cơ bản là ban hành quy định)

Chức năng

BCAM sẽ không hoạt động như một cơ chế chính sách độc lập mà là một quy trình ra quyết định (như một sơ đồ quy trình), với kết quả cuối cùng phụ thuộc rất nhiều vào các lựa chọn được đưa ra về các phương án chính sách trong quá trình xây dựng. Để cung cấp cả hai:

- Công cụ bảo vệ môi trường, và
- Công cụ bảo hộ.

Ví dụ

Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon (CBAM) của EU, được đưa ra vào tháng 10 năm 2023, là BCA đáng chú ý nhất, yêu cầu nhà nhập khẩu phải báo cáo lượng khí thải carbon và cuối cùng phải trả chi phí carbon.

CBAM của EU sẽ là trọng tâm cho phần còn lại của bài thuyết trình

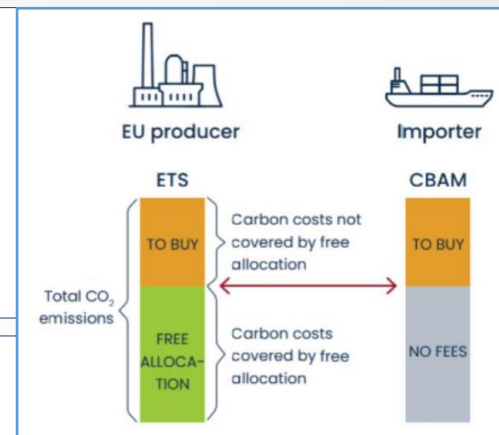
Tóm tắt về CBAM

Mục đích của CBAM?

- Ngăn chặn rò rỉ carbon
- Khuyến khích giảm phát thải nhà kính
- Sân chơi bình đẳng
- Hỗ trợ Thỏa thuận Xanh của EU – tập trung vào các nhà cung cấp ngoài EU
- Thúc đẩy đầu tư vào công nghệ carbon thấp

CBAM được áp dụng khi nào?

- Hiện tại, giai đoạn chuyển tiếp đang diễn ra cho đến năm 2025 (kể từ năm 2023) và chỉ yêu cầu báo cáo.
- Chế độ chính thức sẽ được áp dụng từ năm 2026 và các nhà nhập khẩu sẽ phải bắt đầu mua giấy chứng nhận.
- Chứng chỉ miễn phí dành cho các công ty EU sẽ bị loại bỏ cho đến năm 2034.

Giá sẽ được xác định như thế nào?

- Giá của các chứng chỉ sẽ dựa trên giá carbon của các hạn ngạch ETS của EU.

Những sản phẩm nào được áp dụng CBAM?

- Quy định này hiện áp dụng đối với việc nhập khẩu một số hàng hóa và tiền chất nhất định có quá trình sản xuất thải ra nhiều carbon và có nguy cơ rò rỉ carbon cao nhất:

- Xi măng
- Một số kim loại; sắt, thép và nhôm
- Phân bón
- Điện
- Hydrogen

Sắp tới CBAM cũng sẽ áp dụng cho vận tải biển

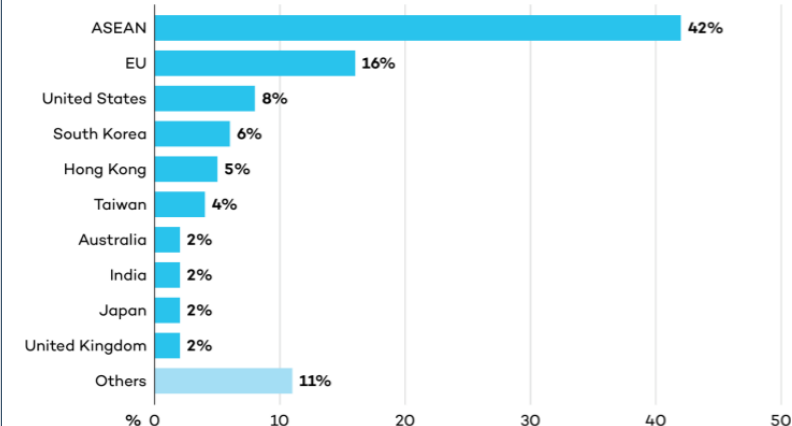
CBAM Transition : Opportunities and Challenges for the Textiles Sector

Ví dụ về các ngành xuất khẩu bị ảnh hưởng từ Việt Nam

Sản xuất sắt thép

Figure 1. Top 10 export markets of Vietnam steel in 2022

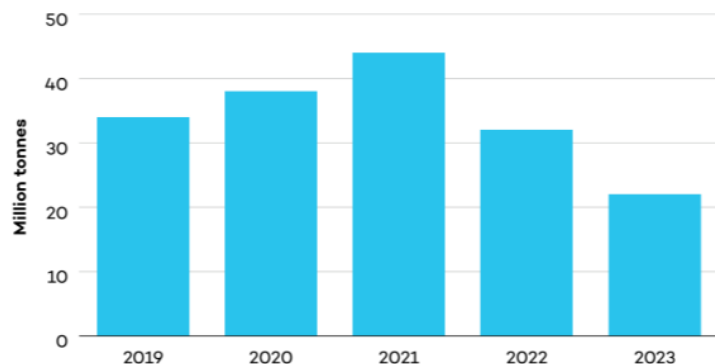
Source: Data from Vietnam Industry and Trade Information Center, 2022.

EU là thị trường nhập khẩu thép lớn thứ 2 của Việt Nam

- Thách thức:
 - Sản lượng xuất khẩu sang EU và mối quan hệ thương mại với EU liên quan đến sản phẩm thép sẽ bị ảnh hưởng tiêu cực.
 - Yêu cầu biện pháp ngăn hạn và hướng dẫn chi tiết để tuân thủ CBAM, trong khi đây vẫn là một cơ chế tương đối mới.
- Hành động đề xuất:
 - Hỗ trợ từ Chính phủ Việt Nam giúp các công ty làm quen với CBAM và cung cấp tư vấn về các phương pháp phù hợp.

Sản xuất xi măng

Figure 3. Exports of Vietnam cement to the EU from 2019 to August 2023

Source: Vietnam Association for Building Materials, 2023.

Xuất khẩu: sản xuất 100 triệu tấn mỗi năm. Xuất khẩu sang EU thấp, chiếm chưa đến 2% (trong 5 năm qua)

- Thách thức:
 - Yêu cầu chuyển đổi sang sản xuất xanh và giảm phát thải carbon để giải quyết các BCA đã thực hiện và cam kết đạt mức phát thải ròng bằng 0 của chính phủ vào năm 2050.

Thực hiện đầy đủ CBAM

Tới hết năm 2024

Đến hết năm 2024, các công ty có lựa chọn thực hiện:

- Báo cáo đầy đủ theo phương pháp mới** (phương pháp của EU) **HOẶC**
- Báo cáo dựa trên phương pháp tương đương**, có thể bao gồm:
 - một hệ thống giám sát và báo cáo bắt buộc liên quan đến chương trình định giá carbon,
 - một chương trình giám sát khí thải bắt buộc ở một quốc gia thứ ba, hoặc
 - một chương trình giám sát khí thải của cơ sở được xác nhận đáp ứng các yêu cầu của EU.

Tới hết năm 2025

Tới hết năm 2025, chỉ báo cáo lượng khí thải nhà kính có trong hàng nhập khẩu (lượng khí thải trực tiếp và gián tiếp) mà không cần phải mua và nộp lại chứng nhận.

- Lượng khí thải gián tiếp sẽ được tính **sau thời gian chuyển tiếp** đối với xi măng và phân bón.

GHI CHÚ: Đến năm 2030, CBAM dự kiến sẽ bao gồm tất cả các sản phẩm thuộc phạm vi ETS như gốm sứ, thủy tinh, vật liệu đóng gói. Trong tương lai, CBAM có thể áp dụng cho nhiều sản phẩm hơn nữa như dệt may, vận tải đường bộ, xây dựng...

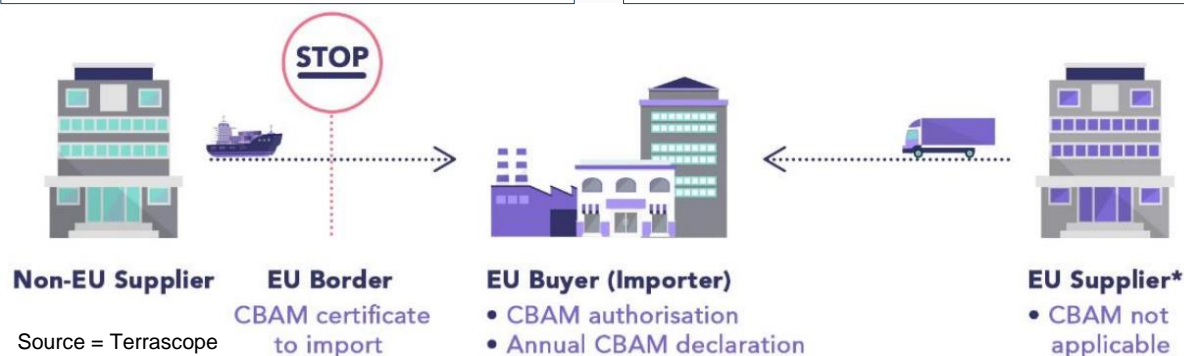
Từ 2026

Từ 2026, các công ty cần phải:

- đăng ký với các cơ quan quốc gia nơi có thể mua chứng chỉ CBAM.
- xác định lượng khí thải CO₂ trực tiếp và gián tiếp có trong hàng hóa CBAM nhập khẩu dựa trên giá trị thực tế hoặc mặc định (chỉ bao gồm điện)
- xin chứng nhận CBAM cho lượng khí thải CO₂ nhập khẩu từ cơ quan có thẩm quyền liên quan
- chuẩn bị và nộp tờ khai CBAM hàng năm cho hàng hóa CBAM được nhập khẩu trong năm dương lịch trước đó và lượng khí thải CO₂ tương ứng

→ Khai báo cần bao gồm việc so sánh lượng khí thải CO₂ nhập khẩu với hạn ngạch khí thải được cấp trong năm và sẽ được phát hành.

→ Nếu có quá ít chứng chỉ được cấp, có thể áp dụng các biện pháp trừng phạt tài chính.

Thách thức, miễn trừ và tuân thủ cho doanh nghiệp

Làm thế nào để chuẩn bị và hỗ trợ các doanh nghiệp/chính quyền địa phương:

- Hỗ trợ các nhà xuất khẩu hiệu và tuân thủ CBAM trong khi vẫn duy trì tính cạnh tranh/hấp dẫn
- Tác động đến các lựa chọn chính sách và thiết kế do các đối tác thương mại của doanh nghiệp đưa ra trong khi xem xét thực tế và mối quan tâm của họ
- Đảm bảo rằng các cơ chế CBAM không khác nhau (như là Vương quốc Anh hoặc Hoa Kỳ đối với EU)
- Quyết định tiêu chuẩn hóa nào sẽ được sử dụng để đánh giá và phê bình các chế độ và đề xuất BCA

Miễn trừ có thể xảy ra khi:

- Nếu người nhập khẩu có thể chứng minh rằng giá carbon đã được trả trong quá trình sản xuất hàng hóa nhập khẩu thì số tiền tương ứng có thể được khấu trừ.
- Các mặt hàng nhập khẩu từ các quốc gia đã thực hiện cơ chế định giá carbon tương đương sẽ được miễn CBAM.
- Các nhà nhập khẩu và xuất khẩu nhỏ nằm dưới ngưỡng nhất định sẽ được miễn CBAM.

Không tuân thủ

- Các Cơ quan có thẩm quyền cấp quốc gia:
 - có thể khởi xướng một **thủ tục sửa lỗi**, cấp cho người khai báo khả năng sửa chữa các lỗi tiềm ẩn trong trường hợp báo cáo CBAM bị thiếu, không chính xác hoặc không đầy đủ.
 - sẽ áp dụng **xử phạt** khi:
 - người khai báo cáo đã không thực hiện các bước cần thiết để tuân thủ nghĩa vụ nộp báo cáo CBAM, **hoặc**
 - báo cáo CBAM không chính xác hoặc không đầy đủ và người khai báo cáo không thực hiện các bước cần thiết để sửa báo cáo CBAM sau khi cơ quan có thẩm quyền khởi xướng thủ tục sửa chữa.

Phản ứng ban đầu của thị trường và cách tìm kiếm hỗ trợ

Phản ứng ban đầu từ các nhà xuất khẩu từ Việt Nam sang EU

- GGSC không thể tìm thấy ví dụ cụ thể về các công ty đa quốc gia hoặc các công ty FDI đang tích cực thực hiện báo cáo CBAM ở giai đoạn này, chúng tôi nhận thấy ngành dệt may đang chuẩn bị triển khai
- Một số công ty xi măng và thép đang cân nhắc các thị trường xuất khẩu khác ngoài EU để chuyển hướng hàng hóa của họ và tránh/giảm việc chi trả chứng chỉ CBAM

Tìm kiếm hỗ trợ

Ủy ban Tăng trưởng xanh của EuroCham (GGSC)

- Hỗ trợ các công ty tại Việt Nam và các bên liên quan chính trong quá trình chuyển đổi, thông qua việc chia sẻ kiến thức và khuyến nghị chính sách; một số hội thảo đã được tổ chức và các tài liệu thể hiện lập trường đã được biên soạn.

Ủy ban EU đã tìm cách hỗ trợ các công ty và các bên liên quan chính bằng cách:

- chuẩn bị tài liệu hướng dẫn cụ thể cho người khai báo, trong đó nêu rõ chức năng và cách sử dụng từng bước các tùy chọn “yêu cầu trì hoãn” trong mục đăng ký chuyển tiếp CBAM.
- phát triển một công cụ tự đánh giá CBAM cho các nhà nhập khẩu vào EU. Công cụ này cho phép các nhà nhập khẩu vào EU có được cái nhìn tổng quan nhanh chóng về
 - ✓ liệu hàng hóa nhập khẩu có phải áp dụng CBAM trong thời gian chuyển tiếp hay không,
 - ✓ các yêu cầu báo cáo CBAM cho loại hàng hóa cụ thể đó là gì, và
 - ✓ nơi tìm thêm thông tin.
- Trên trang web này bạn có thể tìm thấy các tài liệu hỗ trợ và thông tin khác:

https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustmentmechanism_en
- Ngoài ra còn có thông tin cụ thể về từng lĩnh vực cho tất cả các sản phẩm

Tổng kết

Tác động toàn cầu rộng hơn

- Các vật liệu/mặt hàng xuất khẩu bổ sung đang được xem xét để đủ điều kiện theo quy định CBAM của EU – cần lưu ý điều này
- Các quốc gia khác như Canada, Anh, Nhật Bản, Úc và Hoa Kỳ cũng đang cân nhắc các chính sách BCA tương tự.
- Tác động tiềm tàng:
 - Canada: Các ngành có nguy cơ bao gồm sắt thép, sản phẩm nội thất, nhựa.
 - Vương quốc Anh: Dự thảo quy định nhắm vào các ngành như sắt, thép, nhôm và gốm sứ.

Khuyến nghị:

- ❖ Việc Việt Nam sớm tuân thủ CBAM sẽ rất quan trọng, không chỉ để tránh thuế quan mà còn mở ra lợi thế tiên phong về tiếp cận thị trường và đầu tư xanh.
- ❖ Việc sớm liên kết với CBAM có thể định vị các ngành công nghiệp của Việt Nam trở thành tiên phong toàn cầu về sản xuất bền vững và thu hút FDI tập trung vào công nghệ carbon thấp.
- ❖ Rủi ro của các chính sách carbon rời rạc trên nhiều thị trường khác nhau có thể tạo ra các rào cản phi thuế quan đối với các nhà sản xuất nhỏ hơn, những người có thể gặp khó khăn trong việc tuân thủ các tiêu chuẩn carbon khác nhau..
- ❖ Điều quan trọng là các ngành công nghiệp Việt Nam phải **đầu tư vào sự bền vững** ngay bây giờ, đảm bảo họ vẫn duy trì khả năng cạnh tranh trên thị trường quốc tế.